همسایگان، کانون تمرکز دیپلماسی اقتصادی در دولت سیزدهم شدند

جهش ۲ برابری صادرات به ۱۵ کشور همسایه

طبق آمارهای گمرک ایران در دولت جدید طی دوره ۹ ماهه شهریور ۱۴۰۰ تا مرداد ماه ۱۴۰۱ حجم صادرات غیرنفتی کشورمان به ۱۵ کشور همسایه حدود ۶۵ میلیون تن به ارزش ۲۴ میلیارد و ۱۲۶ میلیون دلار بوده است. این مقدار در دوره ۹ ماهه شهریور ۱۳۹۹ تا خرداد ۱۴۰۰ حدود ۳۷ میلیون تن به ارزش ۱۲ میلیارد و ۹۶ میلیون دلار بوده است که به لحاظ‌وزنی رشد ۷۵ درصدی و به لحاظ‌ارزش رشد ۱۰۰ درصدی را نشان می‌دهد

ایسنا

ایران به‌عنوان یک قدرت بالقوه اقتصادی در جهان در جایی واقع شده که حدود ۱۰ درصد ذخایر نفت جهان و ۱۷ درصد ذخایر گاز جهان را در اختیار دارد و در حقیقت، دومین کشور دارای ذخایر نفت و گاز در جهان به‌شمار می‌رود. همچنین، دریای خزر و خلیج‌فارس را که دو منبع انرژی محسوب می‌شوند، به هم متصل می‌کند و توانایی صادرات گاز به بزرگترین بازارهای مصرف جهان یعنی هند، چین و اتحادیه اروپا و برق به همسایگان را دارد. بر همین اساس، توجه و تمرکز به ظرفیت بازار بزرگ منطقه، پیشران تحقق برون‌گرایی سیاست‌های اقتصادی و تجاری کشور خواهد بود. دستیابی به بازار کشورهای همسایه، در کنار نقش‌آفرینی همه نهادهای دولتی، تکالیف و وظایف سنگینی را متوجه وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، امورخارجه و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران می‌کند. گام اول در برون‌گرایی اقتصادی و توسعه صادرات غیرنفتی، حضور تولیدات و کالاهای ایرانی در بازار همسایگان است. بازار کشورهای منطقه اطراف ایران به دلایلی همچون سهولت دسترسی(وجود مرزهای زمینی و دریایی مشترک که باعث کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل می‌شود)، موقعیت ممتاز ژئوپلیتیکی ایران، وجود اشتراکات فرهنگی، مذهبی، زبانی و تمدنی، محوریت ترانزیتی ایران و امکان صادرات مجدد کالاهای تولید ملی به بازارهای فرامنطقه‌ای از طریق کشورهای همسایه(درنتیجه کاهش آثار تحریم‌ها بر تجارت خارجی)، دارای اهمیت راهبردی هستند و در هر برنامه‌ای برای توسعه تجارت خارجی و صادرات کالاهای ایرانی، باید در اولویت قرار گیرند. باید توجه داشته باشیم که در دنیا عمده کشورهایی که درحوزه تجارت خارجه کارنامه موفقی داشتند از همسایگان خود شروع کرده‌اند. اگر در محیط همسایگی صادرات و واردات انجام شود به دلایلی از قبیل بعد مسافت کم و هزینه‌های پایین رفت و آمد و ترانزیت صرفه اقتصادی خواهد داشت. توجه ویژه به منطقه‌ای که ایران در آن قرار دارد، یکی از مهم‌ترین اولویت‌هایی بود که دولت سیزدهم نه تنها در مواضع خود بلکه در عمل نیز برآن تأکید کرد. رفت و آمدها و سفرهای خارجی رئیس جمهور و حضور رؤسای جمهور کشورهای منطقه در کشور نشان می‌دهد که این نگاه به ظرفیت‌های منطقه گسترده‌تر و پررنگ‌تر شد. طبق آمارهای گمرک ایران در دولت جدید طی دوره ۹ ماهه شهریور ۱۴۰۰ تا مرداد ماه ۱۴۰۱ حجم صادرات غیرنفتی کشورمان به ۱۵ کشور همسایه حدود ۶۵ میلیون تن به ارزش ۲۴ میلیارد و ۱۲۶ میلیون دلار بوده است. این مقدار در دوره ۹ ماهه شهریور ۱۳۹۹ تا خرداد ۱۴۰۰ حدود ۳۷ میلیون تن به ارزش ۱۲ میلیارد و ۹۶ میلیون بوده است که به لحاظ وزنی رشد ۷۵ درصدی و به لحاظ ارزش رشد ۱۰۰ درصدی را نشان می‌دهد. در واقع این آمار مؤید آن است که در دولت جدید شاهد دو برابر شدن صادرات به ۱۵ کشور همسایه بوده‌ایم. همچنین ارزیابی‌ها از صادرات ایران به ۱۵ کشور همسایه نشان می‌دهد که در ۴ ماهه فروردین تا پایان خرداد ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه یعنی از فروردین ۱۳۹۹ تا خرداد ۱۴۰۰ رشد ۳ درصدی در وزن و رشد ۲۲ درصدی در ارزش داشته است. ۵ کشور؛ عمان، ترکیه، آذربایجان، بحرین و امارات بیشترین تغییرات ارزشی و ۵ کشور؛ قزاقستان، ترکیه، کویت، ترکمنستان و عمان بیشترین تغییرات وزنی را در مدت مذکور (چهار ماهه ابتدایی سال) تجربه کرده‌اند.

■ جهش ۲۲ درصدی صادرات به همسایگان

بازار کشورهای همسایه ایران شامل ۱۵ کشور دارای مرز خاکی و دریایی به‌دلایلی همچون سهولت دسترسی (وجود مرزهای زمینی و دریایی مشترک که باعث کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل می‌شود)، موقعیت ممتاز ژئوپلیتیکی ایران، وجود اشتراکات فرهنگی، مذهبی، زبانی و تمدنی، محوریت ترانزیتی ایران و امکان صادرات مجدد کالاهای تولید ملی به بازارهای فرامنطقه‌ای از طریق کشورهای همسایه (درنتیجه کاهش آثار تحریم‌ها بر تجارت خارجی)، دارای اهمیت راهبردی است و در هر برنامه‌ای برای توسعه تجارت خارجی و صادرات کالاهای ایرانی، باید در اولویت قرار گیرند. با وجود این اما طی همه این سال‌ها، ایران سهم شایسته‌ای در این بازار که اندازه آن بیش از ۱۰۵۰ میلیارد دلار بوده را به‌دست نیاورده است؛ به‌طوری که سهم کشورمان از بازار ۱۵ کشور همسایه، تنها در حدود۲٫۱ درصد بوده است. این روند منفی اما در سال ۱۴۰۰ و چهار ماهه ابتدایی ۱۴۰۱ تغییر پیدا کرد و پس از مدت‌ها شاهد رشد صادرات کشور به ۱۵ همسایه خاکی و دریای خود بودیم. بر اساس آمارهای گمرک در سال ۱۴۰۰ ارزش صادرات ایران به ۱۵ کشور همسایه درحالی به ۲۶ میلیارد و ۲۰ میلیون دلار رسیده که این رقم برای سال قبل آن (۱۳۹۹) در حدود ۲۰ میلیارد و ۲۳۶ میلیون دلار بوده و در واقع رشد ۳۰ درصدی را نشان می‌دهد. هر چند به زعم عده‌ای، این رشد به‌دلیل عبور کشورها از شرایط کرونایی و گشودن مرزها بوده اما باید توجه داشت که رقم ۲۶ میلیارد دلاری صادرات به ۱۵ کشور همسایه بعد از سال ۱۳۹۷ بالاترین رقم صادرات به همسایگان در دهه ۹۰ است. حفظ روند رو به رشد صادرات به همسایگان در همین ۴ ماهه ابتدایی سال‌جاری نیز نشان می دهد که جهش رخ داده در سال گذشته اتفاقی نبوده و حاکی از توجه به همسایگان در دستگاه دیپلماسی اقتصادی کشور است. براساس آمارها مجموع صادرات انجام شده به ۱۵ کشور همسایه در چهار ماه ابتدایی سال ۸ میلیارد و ۸۷۲ میلیون دلار بوده که جهش ۲۲ درصدی را در مقایسه با رقم ۷ میلیارد و ۲۵۴ میلیون دلاری سال گذشته نشان می‌دهد. در همین مدت همچنین کالا و خدمات صادر شده ۲ درصد از سال گذشته سنگین‌تر بوده‌اند که حکایت از آن دارد که جهش صادراتی تنها محدود به افزایش برخی قیمت‌های جهانی نبوده و حجم کالاهای صادراتی نیز تغییر داشته است.

■ هدف دولت؛ بازار همسایگان

طی یک دهه اخیر توجه کمتری به ظرفیت‌های کشورهای همسایه شده است. این امر بعد از تشدید تحریم‌های سال‌های ۹۰ و ۹۱ به‌خوبی اهمیت خود را نشان داد. بااین‌حال در پسابرجام نیز دولت قبل به تصور اینکه تحریم‌های امریکا و غربی‌ها پایان خواهد یافت، توجه ویژه‌ای به توسعه تجارت با کشورهای همسایه نکرد. اما این روزها توسعه روابط با همسایگان و فعال کردن دیپلماسی اقتصادی سیاسی است که با کمرنگ شدن امیدها نسبت به احیای برجام، با قدرت و قوت بیشتری توسط دولت سیزدهم پیگیری می‌شود. رئیس جمهور بارها با تأکید بر پیشبرد سیاست خارجی متوازن و پویا بر این موضوع تأکید کرده که تعامل با همسایگان و گسترش همکاری‌های سیاسی و اقتصادی با آنها در اولویت قرار دارد و به نظر می‌رسد یکی از راهکارهای جدی دولت سیزدهم در موضوع خنثی کردن تحریم‌ها افزایش تعاملات اقتصادی و بازرگانی با همسایگان است که در این مسیر در مدت کوتاه اخیر موفقیت‌های خوبی به‌دست آمده است. براساس آمارهای گمرک مجموع تجارت انجام شده بین ایران و ۱۵ کشور همسایه در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با ۱۳۹۹ به لحاظ ارزشی حدود ۴۳ درصد رشد و در چهار ماه سال‌جاری در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته نیز ۱۸ درصد جهش داشته است. به طور کلی وقایعی همچون جنگ روسیه و اوکراین، تغییر حکومت در پاکستان و روی کار آمدن طالبان در افغانستان، تحولات سیاسی هستند که اثرگذاری مستقیمی بر متغیرهای اقتصادی دارند. بنابراین تغییر راهبرد و به روز کردن سیاست‌های تجاری و اقتصادی کشور متناسب با این تغییرات، امری اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد. از همین رو، بی‌راه نیست که سیاست‌های اقتصادی کشور به‌سمت تنوع‌بخشی به صادرات، تقویت روابط دوجانبه و چندجانبه با کشورهای همسایه، شکل‌دهی شبکه جدید ارزی با روسیه به جای سوئیفت و استفاده از اتحادیه اوراسیا برود.

■ جهش ۲ برابری صادرات به همسایگان در دولت سیزدهم

در کنار تقویت دیپلماسی اقتصادی و سیاسی، رشد قابل‌توجه صادرات به کشورهای همسایه نیز ازجمله موضوعات قابل‌تأمل در دولت سیزدهم بوده است، به طوری که میزان صادرات ایران به ۱۵ کشور همسایه در ۴ ماهه فروردین تا پایان خرداد ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه یعنی از فروردین ۱۳۹۹ تا خرداد ۱۴۰۰ به ۱۵ کشور همسایه نشان می دهد بهار امسال در رشد ۲۴ درصدی مراوده تجاری ایران با همسایگان در ۵ ماه ۱۴۰۱ داده های اعلام شده از سوی گمرک نشان می دهد که بیش از نیمی از مراوده تجاری ایران به ۱۵ کشور همسایه بوده است.براساس ارزیابی های صورت گرفته معادل ۵۷ درصد وزن و ۴۸ درصد کل تجارت خارجی کشور درپنج ماهه نخست سال جاری مربوط به مراودات تجاری با ۱۵ کشورهمسایه بوده و بر این اساس میزان تجارت با همسایگان از مرز ۲۰ میلیارد دلار عبور کرد و رشد ۲۴ درصدی را ثبت کرد. براساس این آمار تجارت خارجی غیرنفتی کشورمان مجموع طی این مدت ۲۶ میلیارد و ۲۰ میلیون دلار کالا با وزنی معادل ۷۵ میلیون و ۴۴۵ هزار تن به این کشورها صادر شده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته از نظر وزنی رشد ۱۲ درصدی و از نظر ارزشی رشد ۲۹ درصدی داشته است. درخصوص رقم دقیق صادرات در دولت جدید نیز محاسبات نشان می‌دهد طبق آمارهای گمرک ایران طی دوره ۹ ماهه شهریور ۱۴۰۰ تا مرداد ماه ۱۴۰۱ حجم صادرات غیرنفتی کشورمان به ۱۵ کشور همسایه حدود ۶۵ میلیون تن به ارزش ۲۴ میلیارد و ۱۲۶ میلیون دلار بوده است. این مقدار در دوره ۹ ماهه شهریور ۱۳۹۹ تا خرداد ۱۴۰۰ حدود ۳۷ میلیون تن به ارزش ۱۲ میلیارد و ۹۶ میلیون دلار بوده است که به لحاظ وزنی رشد ۷۵ درصدی و به لحاظ ارزش رشد ۱۰۰ درصدی را نشان می‌دهد.

■ بررسی مقاصد صادراتی همسایگان

بررسی آمارها در سال‌جاری نشان می‌دهد که عراق با ۲ میلیارد و ۳۹۸ میلیون دلار نخستین و بزرگترین بازار هدف ایران بین همسایگان است که صادرات به این کشور در چهار ماهه امسال افت وزنی ۳۷ درصدی و کاهش ارزشی ۱۵ درصدی را تجربه کرده است. امارات دومین مقصد صادراتی ایران محسوب می‌شود. این کشور یکی از دو کشوری است که در لیست مقاصد صادراتی ایران، در چهار ماهه امسال بیشتر از مدت مشابه سال گذشته کالای ایرانی خریداری کرده است. صادرات به امارات از نظر وزنی بدون تغییر و از نظر ارزشی افزایش ۴۰ درصدی داشته است. وزن صادرات به افغانستان نیز گرچه نسبت به سال گذشته افت ۵۰ درصدی در وزن و از نظر ارزشی افت ۳۲ درصدی پیدا کرده اما همچنان سومین مقصد صادراتی کالاهای ایرانی بوده است. ترکیه هم بین مقاصد صادراتی ایران، چهارمین بازار است که در چهار ماه منتهی به خرداد امسال هم جهش وزنی قابل توجهی داشته و هم رشد ارزشی چشمگیری را تجربه کرده است. ارزش صادرات به این کشور همسایه در حدود ۲ میلیارد و ۶۰ میلیون دلار بوده که به لحاظ ارزشی ۱۲۳ درصد و به لحاظ وزنی ۲۳۲ درصد جهش داشته است. در این رتبه‌بندی و بر اساس ارزش صادراتی؛ عمان، پاکستان، روسیه، آذربایجان، ترکمنستان، ارمنستان، کویت، قزاقستان، قطر و بحرین به ترتیب در رتبه‌های بعدی صادرات کشور حضور دارند. نکته قابل بررسی دیگر میزان تغییرات وزنی و ارزشی صادرات ایران به این کشورهای همسایه در سال‌جاری است که نشان می دهد ۵ کشور؛ عمان، ترکیه، آذربایجان، بحرین و امارات بیشترین تغییرات ارزشی را در جهش صادراتی به همسایگان داشته‌اند. همچنین میزان صادرات به ۵ کشور؛ قزاقستان، ترکیه، کویت، ترکمنستان و عمان بیشترین تغییرات وزنی را در مدت مذکور تجربه کرده است. در ادامه گزارش منتخبی از کشورهای همسایه و تغییر و تحولات تجاری با آنها را بررسی می کنیم.

عمان؛ ایران و عمان رابطه سیاسی پایداری با یکدیگر دارند و روابط دو کشور قبل و بعداز انقلاب بدون تنش و دوستانه بوده اما ثبات روابط سیاسی موجب پایداری و گسترش روابط تجاری عمان با ایران نشده است و به رغم رشد تجارت دو کشور در سال‌های اخیر، همچنان مجموع تجارت دو کشور رقم قابل توجهی را شامل نمی‌شود. در سال‌های اخیر میزان صادرات به عمان توسط ایران روند روبه رشدی داشته، اما در سال‌جاری رشد قابل توجه ۶۸ درصدی در وزن و ۱۳۵ درصدی در ارزش داشته است. بر اساس آمارها میزان صادرات ایران به عمان از ۱۷۷ میلیون دلار در چهار ماه ابتدایی سال ۱۳۹۹ به ۴۱۵ میلیون دلار در مدت مشابه سال‌جاری رسیده است. در حجم کالاهای صادر شده نیز از ۶۶۷ هزار تن در سال ۱۳۹۹ به یک میلیون و ۱۲۰ هزار تن در ابتدای سال‌جاری رسیده است. چند روز پیش نیز رویترز به تقویت روابط ایران و عمان اشاره داشته و در تحلیلی عنوان کرده بود؛ «روابط تجاری ایران با کشورهای حاشیه خلیج فارس اخیراً متناقض بوده است. تجارت ایران با عمان در سال ۲۰۲۱ در حدود درصد افزایش یافته که بی‌سابقه بوده است.»

ترکیه؛ رجب طیب اردوغان رئیس‌جمهور ترکیه در مراسم امضای ۸سند و یادداشت تفاهم همکاری ایران و ترکیه اعلام کرد:«ما یک هدف یعنی رسیدن به حجم تجارت ۳۰ میلیارد دلاری را تعیین کردیم و متأسفانه به‌دلیل پاندمی کرونا این حجم تجارت به شکل معناداری کاهش پیدا کرد و هم اکنون به حجم تجارت ۷ میلیارد دلار رسیدیم. باور دارم با عزم راسخ دو کشور خواهیم توانست حجم تجارت ۳۰ میلیارد دلاری را رقم بزنیم». حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه ایران نیز در مورد روابط دو کشور این عبارت را گفته بود: «هیچ سقفی برای ارتقای روابط با ترکیه در آن زمان وجود ندارد». همه این موارد نشان می دهد که عزم دو کشور برای ارتقای تجارت بالا بوده و مرکز آمار ترکیه نیز طی گزارشی که اخیراً منتشر کرده این مهم را گوشزد کرده است. مرکز آمار ترکیه معتقد است که بر خلاف عده‌ای که ایران و ترکیه را دشمنان یکدیگر قلمداد می‌کنند صادرات ایران به ترکیه در ۶ ماه ابتدایی سال ۲۰۲۲ بیش از ۸۰ درصد رشد داشته است. بررسی آمارهای گمرک طی ۴ ماهه ابتدایی سال نیز نشان می‌دهد که رشد صادرات ایران به ترکیه به لحاظ وزنی ۲۳۲ درصد و به لحاظ ارزشی ۱۲۳ درصد بوده. در سال ۱۴۰۰ نیز جهش صادراتی ۱۴۷ در وزن و ۱۴۰ در ارزش ثبت شده بود.

آذربایجان؛ روابط ایران و آذربایجان در یک سال اخیر به رغم آنکه روزهای پر تنشی را پشت سر گذاشته اما به مقاصد خوبی رسیده است. در سپتامبر ۲۰۲۱، ایران یک رزمایش نظامی در نزدیکی مرز خود بر سر مخالفت‌های آذربایجان برگزار کرد و در اکتبر سال بعد، آذربایجان ایران را به تسهیل قاچاق مواد مخدر متهم کرد. در همان ماه اما مقامات ایرانی بارها به آذربایجان در مورد رابطه این کشور با اسرائیل هشدار دادند و در نهایت دو طرف متعهد شدند که مسائل خود را از طریق گفت‌وگو حل کنند. بر اساس بررسی‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران مجموع تجارت دو کشور ایران و آذربایجان در حدود ۲۵۰ میلیون دلار بوده که ۲۳۵ میلیون دلار آن را صادرات به آذربایجان در ۴ ماهه ابتدایی سال‌جاری تشکیل می‌دهد. این میزان از صادرات مشابه ۲۷ درصد افزایش داشته، این میزان کالای صادره، ۵۸ درصد وزن و ۵۱ درصد ارزش کل صادرات ایران در پنج ماه نخست امسال بوده است. همچنین ۱۴ میلیون و ۶۵ هزار تن کالای وارد شده به کشور، به ارزش ۲۱ میلیارد و ۶۶۵ میلیون دلار در پنج ماه نخست سال، ۷ میلیون و ۹۳۵ هزار تن کالا به ارزش ۹ میلیارد و ۹۱۳ میلیون دلار از کشورهای همسایه بوده که ۵۶ درصد وزن و ۴۶درصد ارزش واردات را به خود اختصاص داده که نسبت به مدت مشابه با رشد ۲۱ درصدی همراه بوده است.

امارات؛ امارات متحده عربی از دیرباز یکی از حلقه‌های اصلی ایران در ارتباط با جهان خارج بوده است، اما بر اساس داده‌های بانک جهانی، اعمال مجدد تحریم‌ها توسط دونالد ترامپ، رئیس جمهور سابق امریکا در سال ۲۰۱۸، تجارت دوجانبه را به نصف و به ۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۹ رساند. با وجود این اما داده‌های آماری از رشد صادرات در سال ۱۴۰۰ حکایت دارد. در این سال مجموع تجارت دو کشور متجاوز از ۲۱ میلیارد دلار بوده که قاعدتاً و به رسم همیشه سهم امارات در صادرات به ایران عمده این رقم را شامل می شود. رضا فاطمی امین وزیر صمت در بهمن سال گذشته و دقیقاً همزمان با نفرت پراکنی‌های امریکایی بین ایران و امارات در سفری سه روزه به این کشور رفت و گفت‌وگوها و اسناد اقتصادی را در راستای برنامه‌های دولت برای توسعه دیپلماسی اقتصادی و تجاری با این کشور به انجام رساند. بر اساس آمارها در سال‌جاری ارزش صادراتی ایران به امارات با رشد ۳۹ درصدی از یک میلیارد و ۶۲۷ میلیون دلار به ۲ میلیارد و ۳۹۸ میلیون دلار رسید که در عین حال وزن کالاهای صادر شده با افت ۸ درصدی همراه بود.

ترکمنستان؛ ترکمنستان همسایه شمالی ایران در خشکی محصور است و ۴ مرز با ایران دارد و در این ۲۵ سالی که از استقلال آن می‌گذرد همواره روابط پایدار با ما داشته است. سردار بردی محمداف رئیس جمهور ترکمنستان ماه گذشته برای اولین بار در این سمت در قالب هیأتی به ایران آمد که ظاهراً عمده گفت‌وگوها نیز حول دو مسأله ترانزیت و تجارت دو کشور بوده است. ترکمنستان از طریق خط ریلی سرخس و بندرعباس از شمال شرق ایران به جنوب و بعد از آن از طریق چابهار، پا در اقیانوس هند خواهد گذاشت از همین رو افزایش ترانزیت کالا به نفع طرفین خواهد بود. از طرف دیگر با وجود روند کاهشی که سال ۱۳۹۵ به بعد در تجارت و صادرات ایران با این کشور به وجود آمده، در سال ۱۴۰۰ و سال‌جاری شاهد افزایش ۱۴۴ و ۳۷ درصدی در صادرات بوده‌ایم. ایران سال‌ها دومین صادرکننده بزرگ به ترکمنستان بوده و این جایگاه در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به پنجم تنزل پیدا کرده، از همین رو نگاه دولت مبنی بر افزایش روابط با همسایگان در قالب توافقنامه‌ها و همکاری‌های توسعه می‌تواند سهم ما را از بازار ترکمنستان افزایش دهد؛ سهمی که در سال‌های اخیر به ترکیه و روسیه واگذار کرده‌ایم. بر اساس آمارهای گمرک، میزان صادرات در سال‌جاری علاوه‌بر رشد ۳۷ درصدی در ارزش به لحاظ وزنی نیز رشد ۷۶ درصدی داشته است. مجموع صادرات ایران به کشور از ابتدای فروردین تا پایان خرداد ۱۴۰۱ بیش از ۱۳۲ میلیون دلار بوده و مجموع تجارت دو کشور نیز رقم ۱۴۳ میلیون دلار را ثبت کرده است.

قزاقستان؛ ایران و قزاقستان هیچگاه همکاری‌های جدی تجاری نداشته و آمارها می‌گوید که ایران سی امین شریک تجاری قزاقستان و آنها نیز شریک بیست و هفتم ایران هستند. این درحالی است که ما به‌صورت زمینی و ریلی از طریق ترکمنستان قابلیت اتصال به این کشور را داریم و قزاق‌ها نیز به موقعیت ژئواکونومیک ما برای اتصال به اقیانوس هند و جهان عرب احتیاج دارند. به‌دنبال نگاه دولت سیزدهم به روابط با همسایگان بخصوص آسیای میانه و در دنباله سفرهای متقابل رؤسای جمهور این کشورها در آخرین دیدار قاسم ژومارت توکایف رئیس جمهور قزاقستان ماه گذشته به همراه هیأتی به ایران سفر کرد که بر اساس گفت‌وگوهای مطرح شده عمده محورهای مورد توجه اقتصادی و ترانزیتی بود. با همه اینها به نظر می‌رسد تجارت بین دو کشور تحت تأثیر نگاه مثبت طرفین در یک سال اخیر بوده به طوری که در سال ۱۴۰۰ صادرات ایران به این کشور با رشد قابل ملاحظه ۵۱ درصدی در وزن و ۱۱ درصدی در ارزش مواجه شد. مجموع صادرات انجام شده به این کشور در سال گذشته ۱۸۷ میلیون دلار بوده است. در سال‌جاری نیز هر چند ارزش کالاهای صادراتی به این کشور افت محدود ۷ درصدی داشته اما میزان صادرات وزنی آن بیش از ۳۰ درصد افزایش را نشان می دهد.

مقایسه صادرات ایران به کشور های همسایه در چهار ماهه نخست سال های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱

کشور	چهار ماهه سال ۱۴۰۰		چهار ماهه سال ۱۴۰۱		تغییرات (درصد)	
	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزنی	دلاری
عمان	۶۶۷	۱۷۷	۱,۱۲۰	۴۱۵	۶۸	۱۳۵
ترکیه	۱,۰۱۳	۹۲۳	۳,۳۶۳	۲,۰۶۰	۲۳۲	۱۲۳
آذربایجان	۲۵۷	۱۳۰	۲۵۰	۲۳۲	-۳	۷۸
بحرین	۴	۲	۴	۳	۷	۴۳
امارات	۴,۲۷۳	۱,۶۲۷	۳,۹۵۲	۲,۲۶۴	-۸	۳۹
ترکمنستان	۵۳۳	۹۶	۹۳۸	۱۳۲	۷۶	۳۷
ارمنستان	۲۷۹	۸۳	۲۷۹	۱۱۳	-	۳۶
کویت	۷۴۸	۴۳	۱,۶۶۰	۵۸	۱۲۲	۳۵
روسیه	۳۶۸	۱۸۶	۴۲۷	۲۳۲	۱۶	۲۵
پاکستان	۹۱۱	۳۴۱	۸۵۵	۳۷۷	-۶	۱۰
قزاقستان	۱۵	۵۳	۲۰۷	۴۹	۱,۲۸۹	-۷
قطر	۳۴۴	۴۵	۲۸۷	۴۰	-۱۷	-۱۲
عراق	۱۰,۹۴۲	۲,۸۱۷	۶,۹۳۲	۲,۳۹۸	-۳۷	-۱۵
افغانستان	۱,۸۰۱	۷۲۸	۹۳۸	۴۹۷	-۴۸	-۳۲